

UGRIZI I UBODI ŽIVOTINJA NA RADNOM MJESTU

Izlaganje različitim opasnostima u radnim procesima i na određenim radnim mjestima na otvorenom tijekom cijele godine dovodi do mogućnosti oštećenja zdravlja zaposlenih osoba. Proljeće i ljeto su godišnja doba kada postoji najveća opasnost od ugriza ili uboda raznih životinja kao i zaraza koje mogu ugroziti zdravlje i život radnika. Najčešće životinje otrovnice u našim krajevima su poskok i riđovka, zatim škorpioni, crna udovica, pčele, ose, bumbari te neke ribe, primjerice pauk i škarpina. Nasreću u našem podneblju ne žive izrazito otrovni kukci, a ubodi nekih od njih (pčele, ose, stršljeni, bumbari) mogu završiti smrtnim ishodom, uglavnom zbog alergijske reakcije. Najčešće do uboda dolazi slučajno. Također, ugrizi i napadi pasa na dostavljače u Republici Hrvatskoj nisu novost.

Slika 1. Poskok

Slika 2. Crna udovica

Kod **ugriza zmije**, na mjestu ugriza obično se primjećuju dvije ubodne ranice, iako ponekad može biti i samo jedna ranica ili ogrebotina. Unutar nekoliko minuta, a ponekad i do par sati na mjestu ugriza javljaju se otekline, oštra bol, potkožna krvarenja ili čak mjehurići ispunjeni krvavim sadržajem. Neposredno nakon ugriza javljaju se i opći simptomi: glavobolja, vrtoglavica, nesvjestica, mučnina i povraćanje, a nakon nekog vremena oteknu i regionalni limfni čvorovi te se javljaju znaci šoka (pad krvnog tlaka, ubrzani rad srca, koža je orošena znojem, hladna i blijeda, te zatajenje disanja). Neovisno o tome je li riječ o ugrizu otrovne ili neotrovne zmije, potrebno je zatražiti liječničku pomoć i što hitniji prijevoz u zdravstvenu ustanovu.

Podvezivanje udova, rezanje kože u području ugrizne rane, isisavanje rane nastale ugrizom zmije kao i stavljanje leda na mjesto ugriza su kontraindicirani.

Posebnu opasnost kod **uboda insekata** predstavlja mogućnost razvoja alergijskih reakcija odnosno anafilaktičkog šoka. Mogu se očitovati kao lokalna reakcija, generalizirana urtikarija – koprivnjača. Karakterizira se oticanjem vjeđa i usana, svrbežom, otežanim disanjem i crvenilom koji su ujedno i početni znaci anafilaktičkog šoka te anafilaktički šok koji je najčešći nakon uboda ose, pčele ili stršljena u područje glave ili vrata. Ubodi u području usne šupljine mogu imati teške posljedice i zbog lokalnog nastanka otekline koja može izazvati gušenje. Ubodi stršljena opasniji su nego ubodi pčela.

Slika 3. Oteklina nakon uboda pčele

Kod uboda pčele potrebno je pincetom ukloniti žalac pazeći da se ne isprazni vrećica s otrovom. Na mjesto uboda stavlja se hladni oblog, a u slučaju uboda u usnu šupljinu preporučuje se u ustima otapati kocku leda.

Boravak i rad u prirodi može rezultirati i **ugrizom krpelja**, a tek manji broj ugriza za posljedicu može imati ima prijenos nekih od mikroorganizama koji mogu izazvati bolest.

Ako je došlo do zaraze, znaci bolesti javljaju se tipično nakon 7-14 dana nakon ugriza krpelja. Krpelji mogu prenijeti razne zoonoze

(krpeljni meningoencefalitis, borelijoza, riketsioza). Zoonoze su zarazne bolesti koje su zajedničke ljudima i nekim životinjama, a mogu prelaziti sa životinja na ljude i obrnuto. Nakon ugriza, krpelja je potrebno odstraniti mehanički čupanjem, a u slučaju pojave ranih simptoma (promjene na koži, simptomi nalik gripi) odmah se treba javiti liječniku.

Slika 4. Krpelj

Dođe li do uboda ili ugriza, najvažnije je ne paničariti nego primijeniti mjere prve pomoći te po potrebi odvesti osobu liječniku. Ako ste u mogućnosti, insekt ili životinju koja je izazvala ubod/ugriz ponosite sa sobom zbog identifikacije.

Povećana izloženost ugrizima i ubodima raznih životinja je kod šumskih i građevinskih radnika, geodeta, poljoprivrednika, ribara, rendžera, policajaca, veterinaru, zaposlenih u laboratoriju, kao i u raznim uslužnim i ugostiteljskim zanimanjima gdje se poslužuju slatka jela ili pića koja privlače kukce.

Slika 5. Adekvatna obuća

Preporuka je izbjegavati kretanje po opasnim mjestima, a ako radite ili se krećete po takvim mjestima trebate imati adekvatnu obuču i odjeću. Isto tako bolje je da niste sami i da imate pratnju druge osobe, a uvijek je pametno sa sobom ponijeti mobilni telefon. Nakon povratka kući svakako prekontrolirajte svoju kožu kako biste na vrijeme uočili krpelja ili vidjeli ubod koji niste osjetili. Primjena repele-nata spriječit će ubode većine insekata.

U slučaju da ste alergični na ubod nekog insekta svakako se odmah javite liječniku, a u slučaju čestih alergijskih reakcija nabavite i adrenalinski preparat koji si možete sami ubrizgati u slučaju uboda. U pojedinim zanimanjima može se provesti i cijepljenje kod zaposlenih protiv mogućih bolesti kao npr. šumski radnici.

*dr. sc. Dijana Poplašen, dr. med., spec. med. rada i sporta
Specijalistička ordinacija medicine rada, Zagreb*